

Jaarverslag 2024

Stichting Natuurbelang De Onlanden van Leekstermeer, Peizer- en Eelderdiep

We willen de natuur in De Onlanden stem geven. Daartoe werken we samen met andere natuurorganisaties, maatschappelijke partijen en overheden. We worden financieel gesteund door de Onlanders, onze achterban.

De opbouw van het jaarverslag volgt de aandachtsvelden zoals die op de strategiesessie van 25 september 2024 door het bestuur zijn benoemd.

1 Onlanders

Het aantal donateurs van de stichting is gelijk gebleven, 181 donateurs. Het bestuur is blij met deze blijvende steun voor ons werk.

Speciaal voor de Onlanders was er op zaterdag 14 september een veldexcursie door De Stenhorsten ten noorden van Peize. Het verslag hiervan is te vinden op de publicatiepagina van onze website.

2 Drie aandachtsvelden

We laten de stem van de natuur horen. Dat splitsen we uit in 3 aandachtsvelden: Kennis verzamelen, kennis delen en inspireren & initiëren.

2.1 Kennis verzamelen

Onze stichting beoogt daarmee de natuur van De Onlanden een stem te geven. Kennis is daarvoor de basis: wat speelt er, hoe gaat het met de natuur en wat heeft ze nodig om te floreren als natuurgebied én als onderdeel van de grotere systemen Veen tot Zee en Laagveengordel.

2.1.1 Broedvogel Rapportage

Michel Wijnhold van onze stichting coördineert jaarlijks de broedvogeltelling door vrijwilligers en brengt de resultaten samen in een rapportage. In 2024 hebben 41 vrijwilligers 121 soorten broedvogels geteld in 51 plots.

Het jaar 2024 heeft weer interessante feiten opgeleverd over broedvogels in De Onlanden. De resultaten zijn te vinden in de [broedvogelrapportage](#) die in december gepubliceerd wordt op onze site.

2.1.2 Otter- en beverrapportage

Vrijwilligers van CaLutra (onderdeel van de Zoogdierenvereniging) volgen de otters en de bevers in De Onlanden door sporenonderzoek en wildcamera beelden. In 2024 bestond deze

groep uit 6 vrijwilligers. Sonja van der Wijk, die de afgelopen jaren de monitoring coördineerde en de rapportage schreef, heeft het stokje overgedragen aan Douwe Klijnstra. De monitoringsopzet is tegen het licht gehouden en er is een protocol opgezet om, gegeven dat de DNA monitoring gestopt is, toch zo goed mogelijk trends in beeld te kunnen brengen.

De rapportage wordt gepubliceerd op onze website.

2.1.3 1000-Soortendag

Op 8 juni 2024 heeft de stichting een 1000-soortendag georganiseerd. Ruim 40 specialisten op het gebied van flora en fauna hebben de Onlanden geïnventariseerd. Het doel van die dag was de kennis over het voorkomen van planten en dieren te vergroten en te bepalen welke soorten extra aandacht verdienen. Mede door het slechte weer zijn de 1000 soorten net niet gehaald, de teller is blijven steken op 950

2.1.4 Braakballen

We hebben een hoop braakballen maar geen capaciteit om ze uit te pluizen en de inhoud op naam te brengen.

2.2 Kennis delen

De kennis die we verzamelen delen we. Doel daarvan is enthousiasme voor en betrokkenheid bij de natuur van De Onlanden te creëren.

2.2.1 Website en socials

Onze website <https://www.deonlanden.nl> trok in 2024 meer dan 12500 bezoekers. Deze bekeken in totaal 30435 keer een pagina's.

Vooraf de waarnemingen-pagina's [Waarnemingen 2024 - De Onlanden](#) en <https://www.deonlanden.nl/waarnemingen/> hebben veel trouwe bezoekers. De waarnemingenpagina van 2024 werd het afgelopen jaar 6147 keer bekeken. Maar ook de Publicaties en rapporten op [Publicaties en rapporten - De Onlanden](#) en de pagina over [Het Natuurgebied](#) worden goed bekeken.

In 2024 heeft de website een update gehad. De meest recente waarnemingen zijn nu te zien op de [Homepagina](#), vaak met prachtige foto's die ons toegestuurd worden door bezoekers van het gebied. In het hoofdmenu hebben we een logische indeling gemaakt in de koppen De Natuur, Nieuws, Publicaties en Rapporten en Over en Contact (deze laatste bevat informatie over de stichting met contactopties). Er is een Nieuwspagina toegevoegd waar we korte berichten plaatsen over wat er in de natuur in De Onlanden gebeurt en over de activiteiten van onze stichting.

Op het YouTube kanaal van de stichting "[Natuur in De Onlanden](#)" zijn dit jaar 2 filmpjes gezet die samen 559 keer zijn bekeken. Het Twitteraccount van de stichting (@natuuronlanden)

heeft 2212 volgers. De stichting is nu ook actief op Instagram ([natuurindeonlanden](#)) en heeft daar nu 471 volgers.

2.2.2 Nieuwsbrief

In 2024 zijn 4 nieuwsbrieven verstuurd naar 602 abonnees. De nieuwsbrieven zijn ook te vinden op onze [publicatiepagina](#).

2.2.3 Overige communicatie

- Er zijn presentaties gegeven tijdens een kennisavond van IntoNature, een Meet & Greet van waterwetenschappers van de Rijksuniversiteit Groningen, een netwerkbijeenkomst van Groeningen en voor de Vrouwensociëteit Groningen en IVN Paterswolde.
- Er zijn interviews geplaatst in de nieuwsbrieven van de [Lelylijn](#) en [Prolander](#).
- Presentatie voor de Keiverwerkgroep (EIS)

2.3 Inspireren & Initiëren

We willen de natuur een stem geven. Deze brengen we actief in het maatschappelijke debat, projecten en processen in. Doel is het realiseren van een goed functionerend, robuust ecosysteem.

2.3.1 Inspraak

Een aantal lopende dossiers hebben we gevolgd:

- [Optimalisatie Waterbergig](#) (trekker: Waterschap Noorderzijlvest)
Na publicatie van het voorkeursalternatief voor de optimalisatie heeft het waterschap deze verder uitgewerkt. Dit is een proces van onderzoeken waar wij niet bij betrokken zijn. Het concept-projectbesluit ligt tot 30 januari 2025 ter inzage. Verwachting is dat in 2025 met de uitvoering wordt gestart.
We hebben het belang van bloemrijke dijken onder de aandacht gebracht van het waterschap. Deze heeft aangegeven dat zij dezelfde wens hebben en het mee zullen nemen in de uitwerking van de optimalisatie.
- [Gebiedsontwikkeling Westpoort-Matsloot](#) (trekker: Provincie Groningen)
Dit project heeft weinig vooruitgang geboekt als gevolg van de politieke onzekerheden rond het Programma Landelijk Gebied. Alle partijen lijken het belang van een stevige ecologische verbinding tussen De Onlanden en het Reitdiep te onderschrijven, maar formele toezeggingen zijn er nog niet. Over de invulling van polder Lage Land zijn nog geen besluiten genomen.
- [Lelylijn](#) (trekker: Rijk)
Er zijn twee gebiedsbijeenkomsten rond de Lelylijn geweest (23 januari en 3 april PM) waarin gesproken werd over kansen en risico's voor het gebied waar de Lelylijn

doorheen moet komen. We hebben aangegeven dat een tracé parallel aan de A7 versterking van de natuur in De Onlanden tot gevolg zal hebben. Bovendien is het traject door de lage delen van Fryslân en Groningen, vanuit de gedachte dat bodem en water sturend moeten zijn, niet geschikt.

- **ASV** (trekker: provincie Groningen)
De Provincie Groningen is op zoek naar Aanvullende Strategische Drinkwatervoorraden (ASV's) om de drinkwatervoorziening voor de toekomst zeker te stellen. Op 18 januari was er een startbijeenkomst waarin het traject MER traject werd toegelicht en op 18 juni was er een inloopbijeenkomst. Op 21 juni hebben we een inspraakreactie ingediend. Deze staat op de publicatiepagina van onze website.
- **Kop van Drenthe** (trekkers: provincie Drenthe en waterschap Noorderzijlvest)
In Noordwest Drenthe, van Fochteloerveen tot De Onlanden, werken provincie en waterschap aan de uitwerking van het Programma Landelijk Gebied waarin doelen voor natuur, waterkwaliteit en landbouw een plek moeten krijgen. Door de politieke onzekerheden rond de Programma's Landelijk Gebied, zijn er veel onzekerheden. Er zijn wel een aantal inhoudelijke studies over landbouw, water, natuur en landschap uitgevoerd.
Als stichting zijn we niet direct bij dit project betrokken. We zijn slechts een kleine speler tussen grote belangen en, omdat het project net buiten De Onlanden ligt, geen direct betrokkene. Echter, we volgen het project wel nauwgezet omdat De Onlanden van haar bovenlopen afhankelijk is voor voldoende schoon water. Om dat te bereiken is naar onze mening echter een andere relatie mens - natuurlijke leefomgeving nodig. Hier proberen we via het 'nieuw narratief' aan te werken, zie paragraaf 2.3.2.
- **Faunavoorzieningen** (trekker: Natuurbelang De Onlanden)
Jaarlijks (sinds 2023) is naar aanleiding van de otter- en beverrapportage een overleg met alle betrokken overheden (RWS, waterschap Noorderzijlvest, de gemeenten Groningen, Westerkwartier, Noordenveld, Tynaarlo, de provincies Groningen en Drenthe) en de betrokken terreinbeheerders (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Groninger Landschap en Het Drentse Landschap).

Naar aanleiding van de knelpunten die in 2023 zijn besproken, zijn een aantal acties uitgevoerd

- We hebben op 18 januari 2024 een veldbezoek georganiseerd om de fauna knelpunten bij de A7, van Groningen tot de Friese grens, in kaart te brengen. Er zijn afspraken gemaakt over onderhoud, monitoring en afrastering.
- Onze stichting heeft samen met Addy de Jongh van het Otterstation Leeuwarden een uitwerking gemaakt voor verdere ontsnippering van de provinciale weg Peize-Hoogkerk (drie extra faunabuizen en rasters). De provincie heeft toegezegd om deze mee te nemen bij het groot onderhoud van de weg in 2026.

- In overleg met de gemeente Noordenveld en Staatsbosbeheer zijn nadere uitwerkingen gemaakt voor maatregelen ter hoogte van de kanovijver in Roden.
- Een aantal afgesproken onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd.

Ook dit jaar zijn knelpunten benoemd. Deze liggen buiten De Onlanden, te weten: de Meerweg ter hoogte van het restaurant De Twee Provinciën en de Groningerweg ter hoogte van het Elsburger Onlanden. Hier hebben we geen actieve bemoeienis mee maar houden wel vinger aan de pols.

- **Aanpak exoten**

In 2024 is overleg geweest met waterschap Noorderzijlvest om het voorkomen van de Amerikaanse rivierkreeft in beeld te brengen. We hopen dat in 2025 een onderzoek wordt gestart. De Stichting zal hierin faciliteren, Noorderzijlvest is opdrachtgever.

- **Verstoring**

Op het gebied van verstoring hebben we in 2024 geen acties ondernomen. We houden de wens dat De Onlanden autovrij wordt en honden in het hele gebied aangelijnd moeten worden maar we hebben dit jaar geen aanknopingspunten gehad om dit aan te kaarten.

2.3.2 Visievorming

Volgende schoon water is van groot belang voor een wetland als De Onlanden. Hiervoor is het gebied afhankelijk van haar bovenlopen die op het Drents Plateau hun oorsprong hebben. Langs die beeklopen is de laatste jaren veel natuur gerealiseerd. Waterkwaliteit en kwantiteit worden echter in hoge mate bepaald door het landbouwkundig gebruik in het gebied. Als stichting willen we inspireren tot een landgebruik waarin natuur en voedselproductie samen gaan, gezond zijn voor mens én onze natuurlijke leefomgeving en weerbaar zijn in een veranderend klimaat. Dergelijke veranderingen vragen een verandering in ons denken. Met twee projecten proberen we tot verandering te inspireren.

- **Schone Schil rond De Onlanden**

Rond De Onlanden ligt een cultuurlandschap met allerlei verbindingen met De Onlanden. Om de natuur te versterken en de bewoners meer te betrekken bij hun leefomgeving, hebben we het afgelopen jaar een begin gemaakt met een plan om de omgeving van De Onlanden zodanig in te richten dat de natuurwaarden verhoogd worden en de bewoners en gebruikers zich meer bewust worden van hun omgeving.

- **Naar een nieuw Narratief voor De Onlanden en haar bovenlopen**

Mensen zijn verhalenvertellers en daarom is het voor een verandering in denken belangrijk om nieuwe verhalen te vertellen (of oude verhalen te vernieuwen). Om verhalen op te halen en te hervertellen zijn we een samenwerking aangegaan met de Drentse Natuur- en Milieufederatie (NMFD) en de Rijksuniversiteit Groningen. Verschillende studenten van de RUG gaan het veld in om verhalen op te halen en

opnieuw te vertellen. Samen met de NMFD zijn we bezig met een plan van aanpak om deze verhalen weer te delen met de inwoners van de bovenlopen van De Onlanden.

We werken hierbij ook samen met Groeningen (netwerk en financiering) en met IntoNature (die artistieke activiteiten en in 2026 een kunsttentoonstelling in De Onlanden organiseert).

3 Samenwerking

Om de natuur een stem te geven, is samenwerking belangrijk.

- Twee keer per jaar hebben we een [overleg met](#) een aantal [groene partijen](#) die bij De Onlanden betrokken zijn: de IVN's Roden-Norg, Eelde-Paterswolde, Westerkwartier, Groningen-Haren en Vries, het KNNV, de werkgroep Avifauna Drenthe. Informatie-uitwisseling en samenwerking staan centraal. Op 14 maart was er een vergadering en op 23 juni een excursie.
- Waar en wanneer nodig zoeken we [afstemming met natuurorganisaties](#) die terreinen in De Onlanden beheren: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Groninger Landschap en Het Drentse Landschap.
- Regelmatig hebben we [\(informeel\) overleg met Groeningen](#), een netwerkorganisatie onder de Regio Groningen Assen, die als doel heeft de Laagveengordel klimaat positief te maken
- We zijn lid van het [Omgevingsnetwerk Drenthe](#) van Drentse Natuur- en Milieufederatie waar we op de hoogte blijven van (beleids-)ontwikkelingen en mogelijkheden om in te spreken.

4 Financiën

Jaarlijks publiceren we (voor 1 juli) ons Financieel Jaarverslag op onze website.

We hebben in 2024 enkele eenmalige donaties ontvangen:

EUR 4.000,= vanuit de fondswerving van de Ronde Tafel 107 in Groningen en

EUR 1545,= vanuit Groeningen als bijdrage aan de 1000soortendag

Daarnaast waren we dit jaar een van de genomineerden voor de Groene Anjer prijs van Drenthe. Daarbij hoorde een bedrag van EUR 1.000,-

5 Tot slot.

Tanco de la Rie heeft, na twee jaar inzet voor onze stichting, zich teruggetrokken als vrijwilliger. We danken hem voor zijn inzet. Dit jaar hebben zich ook nieuwe vrijwilligers aangemeld om ons bij een aantal specifieke projecten te ondersteunen: Finn Gleichmann (Schone Schil) en Emile Wolters (waterkwaliteit).

Dit jaarverslag is besproken en vastgesteld in de bestuursvergadering van de Stichting Natuurbelang De Onlanden d.d. 22 januari 2025.

Namens het bestuur van Stichting Natuurbelang De Onlanden,

Lieselot Smilde (secretaris)
Peize, PM februari 2025